

In de kerk ligt een grafsteen uit de tijd dat Lutgert in Finsterwolde naar de kerk ging. Waarschijnlijk is zij als meisje onder het gehoor gekomen van Ds.Burger. Veel later, toen ze trouwde met Hermannus is ze denkkelijk in de kerk blijven komen.

Lutgert is geboren in 1671 en Ds.F.U.Burger in 1657. Bevestigd werd hij op 14-06-1685 toen Lutgert 14 jaar was. Hij is tot zijn dood in 1727 pastor geweest in Finsterwolde. Zo'n 42 jaar.

Op de grafsteen staat geschreven:

Anno 1727,den 30 oktober,is de eerwaarde welgeleerde Frederic Udalric Burger, bedienaar des h evangeliums in de gemeente jesu christi tot finserwold,in t 71ste jaar sijns ouderdoms godzalig ontslapen .
Verwachtende met alle gelovigen een salige,opstandinge in christo jesu

D eerwaarde vredeerijke borger
die omtrent zes maal zeven jaar was finserwolds zielligtbezorger
De zoetbespraakte lippenaar
wiens lipvrucht was gods vrees en vrede
Wiens vrindlijkheid nauw vond gelijk
Rust hier
Het stoffelijk is heden heilburger in gods vredeerijk.

Omdat er meer bekend is van deze dominee dan alleen zijn welbespraaktheid, vriendelijkheid en godsvrucht wil ik het verhaal beginnen met een tijdsbeeld te geven.

Finsterwolde lag aan het water, vissers hadden een goed bestaan, boeren weidden hun vee en de landbouw gewassen groeiden op de vruchtbare klei.

De neringdoenden hadden het over het algemeen goed, de oorlog ging een beetje aan noord Nederland voorbij. Alhoewel ik ook vond dat er inkwartiering van Pruisen aan de orde was.

Als de Dollard zich rustig hield was het goed toeven in deze omgeving, maar o wee als Ol Tjoard het op de heupen had.

De grote storm in 1686 op 13 november: 's morgens omstreeks 5 uur had het water 6 a 8 voet over de dijk gestuwd, de dijk gebroken en hele dorpen weggespoeld .

Huizen en schuren vernield en talrijke mensen en beesten zijn verdrongen.

De ravage was groot toen het water zich terugtrok en het leed onnoemelijk.

Er wordt geschreven dat er geen visitatie kon worden gedaan. Op woensdag 8 december kon de dankdag voor het gewas (toen heette het: bedendach geviert wierde) gehouden worden en op 12 december pas het Heilig avondmaal, er waren aan de tafel des Heren, 91 mannen zowel als vrouwen.

In 1695 is men begonnen de buitendijkse landen, wij zouden zeggen de kwelders, toen genaamd 'de Horne' in te dijken.

Om zo ongeveer 1000 deimten=deimatten= dag maten, zoveel als een man kon bewerken in een dag, te winnen van het water. Deze polder wordt genoemd Croone polder= Kroonpolder.

Paard en wagen zorgden voor vervoer van personen en goederen, de wegen waren in droge tijden goed begaanbaar maar het moest niet aanhoudend regenen, dan kon je beter per schip of trekschuit reizen.

Kinderen werden geboren, de baker zorgde voor moeder en kind, kindersterfte was groot, in de maand voordat Ds. Burger stierf, september 1727 werden drie kraamkinderen begraven, bij ziekte was er een dokter of kruidenvrouw c.q. heks.

Het valt op dat er veel tweelingen geboren worden, maar ook dat veel tweelingen kort na de geboorte sterven; er is zelfs sprake van een drieling: Leffert, Dietert en Hindrikje. Zij worden alle drie volwassen. Als een kind groot werd, wat niet in alle gevallen moeiteloos ging, wilde het zelf een bestaan opbouwen. Soms hoorde trouwen daarbij.

Trouwen was en is omgeven door tradities, enkele daarvan worden duidelijk in het navolgende verhaal maar eerst wat inkijkjes in de geschiedenis.

Een trouwbelofte is het beloven een huwelijk aan te gaan.

Vanouds was dit de enige manier om een huwelijk te sluiten. Het was echter niet helemaal vrijblijvend. Bij het beloven van de Trouw, hier een zelfstandig naamwoord, hoorde ook een gift. Zowel van de jongen als van het meisje.

U heeft vast wel eens gehoord van de knottedoek of het knottekistje.

De knottedoek was speciaal in Friesland bekend, een jongen die om een meisje ging vrijen, vroeg zijn moeder of zuster een knottedoek te borduren. Zij borduurde prachtige kruissteekmotiefjes op een linnen doek van ong. 40 bij 40 cm. Vaak stond er ook een rijmpje op geborduurd waarin de jongeling aangaf hoeveel hij om het meisje gaf. Ook zijn naam en jaartal stond erop. Hij stopte zijn huwelijksgift in de doek en knoopte hem lichtjes dicht met de 4 hoeken bij elkaar, als het uitverkoren meisje de knoop aantrok werd zijn huwelijksaanzoek aanvaard, gaf ze de doek terug dan kon hij wel weer naar huis gaan.

Aan de bewaard gebleven knottedoeken met jaartal geborduurd kunnen we vaststellen dat het gebruik van ong. 1650 tot 1700 in zwang was.

Ten er een betere tijd aanbrak nam het knottekistje deze functie over.

In het zilveren kistje konden veel meer munten gegeven worden, een rijke boer of jonker van de landadel zette de munten op de kant en dan kunnen er heel wat daalders in een kistje van 4 bij 7 cm. met een bol deksel.

Hoe en of het geven van de Trouw in Groningen met tradities omgeven werd is niet zozeer bekend, wél dat de huwelijkspenningen gegeven werden.

Het schenden van de Trouw kon van rechtswege consequenties hebben, vooral geldelijke maatregelen, een soort schadevergoeding.

Voor de invoering van de Burgerlijke Stand, rond 1818, werd in de protestantse traditie een huwelijk op drie achtereenvolgende zondagen in de kerk afgekondigd, als er geen bezwaren ingediend werden kon het huwelijk ingezegend worden. Bij de eerste afkondiging was je eigenlijk al getrouwd zodat de inzegening een ceremoniële functie had. Maar de oude gewoonte om een trouwbelofte te geven bleef nog wel bestaan. Met tradities is heel moeilijk te breken...

Pas in de 19 e eeuw is bepaald dat: "trouwbeloften geen rechtsvordering geven tot het aangaan des huwelijks, noch tot vergoeding der kosten, schaden en interessen uit hoofde van niet vervulling van de trouwbelofte" (art.113 B.W.).

Dit alles is een opstapje naar een waar gebeurd verhaal.

Een liefdesgeschiedenis, gebroken trouwbelofte, een aanklacht bij de classis, verzoening en rehabilitatie.

Een prachtig beeld van de normen en zeden van die tijd, maar ook een beeld van menselijk functioneren met alle goede en minder goede eigenschappen:

Frederic Udalric Burger wordt geboren in 1657 in Detmold, de hoofdstad van het vorstendom Lippe.

Hij studeert in 1681 in Heidelberg maar 15-12-1681 staat hij ingeschreven als student in Groningen.

Hij trouwt met Elisabeth Eisleben. 8-10-1658 gedoopt in de grote kerk te Groningen. Dochter van Christiaan Eisleben en Maria van Boekholt.

Dit huwelijk wordt in Winsum gesloten op 13-06-1686

F.U Burger wordt bevestigd tot predikant in Finsterwolde op 14-06-1685 en blijft dat tot zijn overlijden op 30-10-1727 .

Elisabeth Eisleben is de oudste dochter van Christiaan Eisleben en Maria van Boeckhold, ze heeft 10 broertjes en zusjes waaronder 2 tweelingen, die echter niet allemaal volwassen worden.

De zus van Maria, Elisabeth's tante Allegonda (Aeltjen) is de derde vrouw van Menso Alting (kleinzoon van Menso Alting van Emden) syndicus van de stad Groningen en betrokken bij het beleg van Bommen Berend in 1672 . Elisabeth's overgroot vader en grootvader waren raadsheer in de stad Groningen.

Een aanzienlijke familie dus, waarvan de lijnen teruglopen naar de eerste bewoners van het Reiderland, er is zelfs een connectie met Abel Eppens die zijn kroniek schreef in 1580.

Ds. Burger en Elisabeth Eisleben krijgen 3 kinderen, het zoontje Christiaan Frederik is 1 jan. 1693 gedoopt en 10 jan. 1693 's avonds om 9.00 uur salig in den Here ontslapen'

Twee dochters Anna en Maria Elisabeth worden volwassen, trouwen en krijgen kinderen.

Anna trouwt op 21-07-1707 met Tidde Gerhardi, med.dr. en ouderling in Winschoten. Uit dit huwelijk worden 12 kinderen geboren (worden niet allemaal volwassen), nazaten leven nog in onze dorpen.

Maria Elisabeth trouwt in 1713 met Pieter Warendorp, brouwer (zijn broer was dominee in Oterdum en Meedhuizen), zij krijgen 2 zonen waarvan de jongste herbergier wordt in de Poelestraat in Groningen.

Uit de notulen van de classis van 1686-1690 .

Op 23-06-1686 , anderhalve week na zijn huwelijk komt juffer Elisabeth Steenmans uit Bremen met haar moeder klagen op de classis.

Elisabeth Steenmans vertelt al 7 jaar verloofd te zijn, door trouwbeloften, met F.U. Burger, een deel van zijn studiekosten te hebben betaald en een paar dagen geleden door hem per brief op de hoogte te zijn gesteld dat hij in het huwelijk was getreden en daarom zijn gegeven Trouw wilde retourneren. Het was bijgevoegd. Wel wilde hij de kosten voor de studie terugbetalen

De classis nodigt 6 dagen later Ds. Burger uit om in Winschoten zijn kant van het verhaal te vertellen. De broeders beginnen met het voorlezen van de beschuldigingen;

1. Hij had 7 jaar geleden een huwelijksbelofte gedaan
2. Hij had geld ontvangen om zijn studie te bekostigen
3. Hij had de gedane belofte levendig gehouden door het schrijven van brieven en bezoekjes.
4. Hij had de gegeven Trouw teruggezonden omdat hij getrouwd was.

Ds. Burger reageert boos op het feit dat Elisabeth Steenmans en haar moeder hem op 23 juni met een list naar Groningen hadden doen gaan terwijl zij naar Winschoten reisden om met de classis te praten. Hij negeert dus in eerste instantie de beschuldigingen en is boos omdat de dames zijn gedrag aan de kaak stellen.

In zijn boosheid vraagt hij zich af wat de dames nu eigenlijk willen, willen ze dat hij alsnog trouwt? Dat gaat dus niet.

Willen ze hem ruineren en in een kwaad daglicht stellen?

Willen ze dat hij de studiekosten terug betaalt? Dat heeft hij al beloofd.

Alleen de tweede vraag is nog niet beantwoord, dus dat moet wel de beweegreden zijn!

De preses is echter niet tevreden met het antwoord en vraagt uitleg over de gedane trouwbelofte.

Dan vertelt hij zijn kant van het verhaal.

Hij had in Bremen kennis gemaakt met Juffr. Steenmans toen hij 16 of 17 jaar oud was.

Door de dommigheden der jeugd had hij zich tegen de wil van zijn ouders met haar verloofd, door het geven van de Trouw, een aantal gouden munten en zilveren schoengespen.

Hij werd van tijd tot tijd op de maaltijd genodigd en op een dag na een rijkelijk overgoten diner had hij de nacht doorgebracht met juffr. Steenmans en haar moeder op een matras die in de kamer was neergelegd, er was echter niets oneerbaars gebeurd.

Later had hij een keer de maaltijd gebruikt met juffr. Elisabeth en haar moeder en student Zigeler; toen hij Elisabeth na de maaltijd een paar uur gemist gehad en op zoek ging vond hij de beide jonge mensen die elkaar kusten in het donker. Hij had haar een bijna een klap gegeven, waarop de voogd hem had willen laten arresteren. (Elisabeth Steenmans' vader is overleden)

Daarop is hij naar Heidelberg vertrokken. Hier had hij zijn ouders geschreven dat hij zich voorlopig had verloofd met Elisabeth maar eerst verder ging studeren en als ze van elkaar vervreemdden de gedane trouwbelofte niet hoefde worden ingelost.

In Heidelberg was hij bij een broer van vrouw Steenmans in huis gekomen, hij was Stadssyndicus, en het geleende geld er door gedraaid in 11 weken.

Daarna, toen hij in Groningen studeerde heeft hij verschillende liefdesbrieven naar Elisabeth geschreven.

Toen hij weer een keer in Bremen kwam vond hij allerlei dingen die niet in het puriteinse beeld van een a.s. dominee pasten.

1. Haar broer had zijn baas, een winkelier, bestolen.
2. juffr. Steenmans was, volgens een bevriend professor, bedreven op het TricTrac bord.
3. De familie was met alle bezittingen gevlucht uit Bremen, naar Emden.

Hij vertelt over een brief van zijn ouders dat ze hem zullen onterven als hij zich met zo'n eerloze familie verbindt.

Tegen de eerwaarde broeders vertelt hij ook dat hij de laatste 4 jaar geen geld meer heeft ontvangen en eindigt zijn betoogd met de wens dat de broeders zich door liefde laten leiden om twee jonge mensen (hij en zijn vrouw) niet ten gronde te richten door alles aan de grote klok te hangen maar binnen de classis te houden. Dit bleek een ijdele wens!

Nadat ds. Burger de vergadering had verlaten kwamen twee kooplui uit Bremen binnen, zij hadden op doorreis gehoord dat de classis vergaderde over de zaak Burger versus Steenmans en voelden zich geroepen om de goede naam van de familie Steenmans te verdedigen.

Weliswaar had de broer Steenmans gestolen van zijn werkgever maar het was door toedoen van een dienstmaagd, op jonge leeftijd en door onbezonnen gedrag, het gestolene was van weinig waarde en de winkelier was direct schadeloos gesteld.

Zijn gedrag was zijn moeder niet aan te rekenen, er viel op de deugdzame familie verder niks aan te merken.

Juffer Elisabeth beminde Ds. Burger zeer en was hem al jarenlang trouw geweest.

Daarna kwamen de dames Steenmans weer aan het woord, op de vragen van de classis antwoordde Elisabeth dat ze helemaal niet meer met ds. Burger wilde trouwen, en dat ze niet zijn ondergang wilde bewerkstelligen maar wel voor haar eer en deugd wilde strijden. Daarnaast wilde ze wel graag het geleende geld terug.

F.U. Burger wordt gevraagd zich bij hen te voegen, nu staan de ds. en de dames naast elkaar voor de classis. Ds. Burger mag eerst reageren, hij zegt dat zijn ouders onder voorwaarden hadden toegestemd in het huwelijk, Elisabeth vindt dat ze zonder enige terughouding hebben toegestemd.

Dan leest ds. Burger een brief voor van zijn ouders waarin zij hem maanden tot vaste trouw.

Elisabeth meldt dat de vader van ds. Burger haar steeds begroette met ' mijn dochter' en vroeg rustig de tijd af te wachten tot hij klaar was met de studie.

Het stuk dat zij drieën in een bed geslapen hebben wordt door beide dames ontkend.

Over het geld vertelt ds. Burger dat hij in Heidelberg 7 a 8 rijksdaalder had gekregen en de laatste 4 jaar van zijn studie in Groningen hadden ze ongeveer 1,5 jaar geleden op zijn verzoek 20 rijksdaalders toegezonden, om zijn bevestiging en examen voor de classis te betalen.

De verloving werd gaande gehouden met brieven die hij om de 4 a 6 weken verzond.

Het geval met student Zigeler was toch anders dan ds. Burger deed voorkomen.

Elisabeth wilde haar vriendin raad geven over een hopeloze relatie en was even met haar in een ander vertrek geweest , toen was zij naar de kamer gegaan en onheus bejegend door een jaloerse ds. Burger. Hij had aanstalten gemaakt om haar te slaan maar niet ten uitvoer gebracht. Gelukkig niet.

De diefstal van haar broer vond ze een kinderlijke dwaling, die ds. Burger gebruikte om zijn ontrouw te legaliseren.

Wat het vluchten met alle bezittingen betreft: omdat het huwelijk steeds uitgesteld werd en haar familie en vrienden onderhand dachten dat er van uitstel afstel kwam hadden ze voorgesteld haar uitzet te pakken en naar Finsterwolde te reizen om daar te trouwen en anders de spullen in Finsterwolde te laten en ds. Burger mee te nemen naar Bremen om daar te trouwen.

Toen ze met haar moeder vanuit Emden aankwam , 't was 7 a 8 weken geleden, had ds. Burger haar gesmeekt om de spullen weer mee te nemen om hem de schande niet aan te doen om zonder getrouwd te zijn haar bezittingen in zijn huis te zetten. Hij beloofde plechtig om binnen 3 a 4 weken naar Bremen te reizen en in het huwelijk te treden.

Ze was met frisse tegenzin maar met hoop weer naar Emden gegaan waar ze bij de Rector, een familielid, haar uitzet achtergelaten had.

De brieven die ds. Burger aan de classis overlegt uit 1681,1685en 1686 zijn van persoonlijke aard en geeft als reden voor het uitblijven van het huwelijk dat hij het examen gedaan heeft en dat het er goed voorstaat bij de classis en dat het binnenkort zal worden beslist of hij aangenomen wordt.

In de laatste brief verteld hij dat hij al getrouwd is en stuurt de waarschuwing mee dat zijn vrouw's familie invloedrijk is en hem wel beschermen zou.

Juffr. Steenmans heeft echter niet al haar kruit verschoten, ze heeft haar verweer goed voorbereid.

Als klap op de vuurpijl vertelt ze de classis wat haar in Groningen is overkomen.

Op een goede dag kwam er een vrouw naar haar toe die vroeg of zij die Juffer uit Bremen was die door ds. Burger bedrogen was en of ze het kind wilde zien waarvan hij de vader was?

Ze liep met de voedster mee naar het huis en heeft het kind gezien. Ook heeft ze gesproken met de arts uit de Poelestraat die juffr. Eisleben verlost heeft.

Met een schuin oog vraagt ze of ds. Burger niet verplicht was om de classis hierover in te lichten?

Ds. Burger mag zich hierover verantwoorden en bevestigt dat zijn vrouw in Groningen bevallen is op de trouwdag. Waarom is er zolang gewacht met trouwen?

Meestal gebeurde het binnen 3 maanden na de conceptie. Als reden voor deze late verbintenis geeft hij aan dat hij bang was dat de lieden uit Bremen het zouden verhinderen en dat zijn vrouw een akelige zwangerschap heeft gehad waarbij ze meest van tijd ziek was.

De brieven die F.U.Burger heeft overlegd zijn bestudeerd door de classis en de heren hebben vragen...

Waarom heeft hij in zijn brieven telkens beloofd om naar Bremen te komen terwijl hij wist dat de bruiloft niet door kon gaan. Alleen de angst voor de schande komt naar voren.

De uitvlucht dat hij 3 maal per week preken moet, welke in de laatste brief staat; daarover zegt hij weer bang te zijn voor de schande waarin hij geraakt.

De bedoeling van zijn opmerking dat de zaak in de classis er goed voorstond maar nog niet was afgedaan komt ook voort uit angst voor schande die te weeg gebracht wordt als de mensen lucht krijgen van de diefstal. Het dreigement dat zijn schoonfamilie hem wel zou beschermen, daar bedoelde hij alleen het voorgeschoten geld mee.

Tenslotte werd het verzegelde pakje met trouw geopend wat hij gestuurd had aan de oom van Elisabeth, met daarin de gouden munten en de gespen. Daarop pakt juffr. Steenmans het Trouwgeschenk dat ze van hem had gekregen, een zilveren penning, een ducaat en een rijksdaalder.

De drie gedaagden vertrekken maar niet voordat zij de classis gevraagd hebben om in liefde te oordelen, en de dames voegen nog toe dat er niet geoordeeld hoeft te worden volgens de hoogste gestrengheid en dat zij in gebed zullen vragen of de Allerhoogste hem deze trouweloosheid en grote zonde vergeven wil.

De broeders zijn hogelijk ontsteld en vinden dat ds. Burger geen passende verklaring voor zijn gedrag heeft gegeven, hij heeft zeer zware zonden op zich geladen. Men besluit om met de hele classis deze zaak over 14 dagen af te handelen, tot die tijd is ds. Burger geschorst en zal de (buur)dominee uit Winschoten as. zondag voorgaan in de dienst en het gehoor op de hoogte brengen van dit alles en de tijd bekend maken waarop de zaak dient zodat de gemeente tijdig iets kan inbrengen, ten goede of ten kwade.

13-07-1686

De preses vraagt of juffr. Steenmans bij haar beschuldigingen blijft, wat zij beaamt.

Wel wil ze graag een brief overleggen van een familielid waarin hij schrijft dat zij van een eerlijke familie is, van onberispelijke wandel en met haar uitzet niet gevlucht is uit Bremen.

Het wordt ter kennisgeving aangenomen omdat het een familielid betreft en geen buitenstaander.

Dan vraagt ze om een schriftelijke verklaring van ds. Burger waarin hij haar en haar familie verschoont en ze vraagt de classis om middelen om het geleende geld terug te krijgen.

Ds. Burger begint in zijn verweer over twee mannen uit Bremen die hem gezegd hadden dat hij er goed aan deed niet met juffr. Steenmans te huwen, maar dat hij zelf niks aan te merken heeft op de familie. Ook de diefstal komt weer ter sprake en hij leest voor uit de brief waarin zijn vader het huwelijk verbiedt.

Hij betreurt het dat de dames in Groningen hebben laten uitlekken dat zij betaald hebben voor de koetsen en paarden voor zijn bevestiging en dat zij hem 12 rijksdaalders hadden gezonden. Toen de preses vroeg of hij schriftelijk wilde verklaren dat hij niks op de familie aan te merken heeft zegt hij dat ze dat ook van hem moeten doen.

Of hij nog 20 rijksdaalders had ontvangen wist hij werkelijk niet meer maar hij had wel van de oom geld geleend waarvoor hij getekend had.

De leden van de classis willen goed weten wat er nu precies in de brieven bedoeld is, vooral de belofte om te trouwen terwijl hij wist dat hij in het huwelijk zou treden met zijn huidige vrouw.

Angst was de grote drijfveer, dat de lieden uit Bremen het huwelijk zouden verstoren.

Hij betreunde het dat hij aanstoot had gegeven met het ontijdig beslapen van zijn vrouw, daarom had hij zich vrijwillig onthouden van het predikambt.

Hij smeekte de classis om rekening te houden met zijn jong gezin en met de gemeente die hem grotendeels steunde en als predikant wilde behouden.

Daarna kwam een grote menigte gemeenteleden binnen die beaamden dat ze de val van hun predikant betreunden maar van harte begeerden hun predikant voor Finsterwolde te behouden omdat hij hen goed gediend had, en recht in de leer was.

Ze bieden een petitie aan, ondertekend door ong. 80 personen, waarin ze vragen om een kleine censure op te leggen.

Hierna komen H. Kamminga, kerkvoogd, collator C. Roelofs en diaken R. Jacobs met een verklaring getekend door 13 lidmaten, die Ds Burger het liefst zien verdwijnen. Twee hoofdzaken hebben hen zeer gestoord: ten eerste de voortijdige ommegang met zijn eigen vrouw, daarbij de kwestie met juffr. Steenmans, allebei zaken die een predikant niet betamen.

Toen de classis hen wees op het feit dat zo'n 80 mensen de andere petitie overlegd hadden, merkte hij op dat ze door Lutheranen en papisten en zelfs door oneerbare lieden ondertekend was, dat ds. Burger zelf het papier had opgesteld en dat de karspeldienaar door het dorp gegaan was met de lijst.

Ze hadden op de leer en werkwijze van de dominee niks aan te merken maar zijn gedrag was affreus en zeer te laken.

De classis besluit om alle verklaringen met de deputaten van de synode door te nemen daarna komen ze tot de conclusie:

1. ds Burger heeft een grote schuld op zich geladen vanwege de ontrouw

2. zijn verantwoording was niet overtuigend

3 . hij had zijn zonden willen bedekken met verdachtmakingen

4. de ontucht met zijn vrouw was niet alleen hoererij maar echtbreuk,waar hij niet overtuigd van was
De kwestie is niet alleen voor Finsterwolde pijnlijk maar heeft z'n weerslag op de hele provincie en ver daarbuiten, vinden de broeders

Wegens de zwaarte van de zaak en het late uur, besluiten ze het oordeel tot de volgende dag uit te stellen.

Ds.Burger verzucht dat hij z'n halve leven wel wil geven als hij dit schandaal zijn gemeente niet had aangedaan.

14-07-1686 8.00 uur

Nog eens worden alle punten doorgenomen in de vertegenwoordiging van ds. Burger.

Hij verzoekt de synode om een mild oordeel en belooft de Heere te zullen smeken om vergeving van zijn zonden.

Als de dames Steenmans binnen geroepen worden vragen zij om verlichting van de straf want pas als hij weer preken mag, kunnen ze het geld terug krijgen. En als het geld geretourneerd is kan verzoening volgen. Als de verzoening een feit is kan hij weer ontheven worden van de straf om niet te preken.

De zaak zit dus zo vast als een huis. De classis heeft het er moeilijk mee.

De petitie van de gemeenteleden en hun krachtige voorbede geeft wat lucht, ds.Burger wordt slechts bestraft met de onthouding van de predikbeurten en het heilig avondmaal. Wanneer hij berouw toont en een onberispelijke levenswandel nastreeft staat de deur tot verzoening bij de volgende synode en classis op een kier.

15-03-1687

Ds Burger betuigt spijt en heeft een verzoek gedaan om weer aangenomen te mogen worden tot lidmaat, de classis toont zich verheugd over het berouw maar schuift de afhandeling door naar de aanstaande synode.

Men denkt dat sommige gemeenteleden zich stilhielen uit vrees en er zal as. zondag specifiek naar gevraagd worden hoe de gemeente tegenover ds. Burger als persoon en leraar staat.

Synode 1687

Ds Burger legt op verzoek een verklaring af hoe het komt dat hij onwaardig is om bij het heiligavondmaal en de predikbeurten voor te gaan. Hij vertelt over zijn boetedoening en de grote steun uit zijn gemeente, maar verzuimt ook niet om de tegenpartij te noemen.

De synode stelt dat hij eerst verzoend zal moeten zijn, dat hij berouw moet tonen in woord en gebaar Hij wordt tot het heiligavondmaal in de classis toegelaten.

De zaak wordt terugverwezen naar de classis maar onder toezicht van de synode.

14-06-1687

De kleine classis vergadert en ds.Burger verzoekt om met zijn vrouw toegelaten te worden tot het avondmaal zodat het rehabilitatie proces wat sneller kan verlopen; zijn gemeente gaat zienderogen achteruit, er wonen vele heidenen wat de weddeman Sappe Dercks beaamt.

De pastorie is in slechte staat, door het water van de st. Maartensvloed zijn de landerijen nutteloos en zolang de dijk niet gemaakt is (wat mede een taak van de kerk is) zal het niet beteren.

De zaak wordt voorgelegd aan de grote vergadering.

26-07-1687

Op deze vergadering verklaart ds. Burger dat hij aan de eisen van het college heeft voldaan en dat niemand tegen hem is behalve Kamminga...

Hij verzoekt de classis om te denken aan zijn familie, de deplorabele toestand van de gemeente en de pastorie, de sobere toestand van het traktement en in het bijzonder de noodzakelijkheid van het repareren van de dijk.

Ook hier komen weer enkele getrouwen pleiten voor hun herder.

Mw..Steenmans komt daarop met opgeheven vaan binnen en verzoekt de classis ds. Burger niet eerder te herstellen in zijn ambt dan dat zij en haar familie tevreden zijn gesteld.

Haar dochter is niet verzoend met ds. Burger en er is ook geen poging ondernomen. 800 caroli gulden heeft ds Burger geboden waarvan 400 direct bij de herstelling en 400 als hij geldschieters kan vinden.

Hiermee is mevr. Steenmans tevreden.

Na onderling beraad stellen de broeders dat ds. Burger zich eerst dient te verzoenen met juffr. Steenmans en hij dient zich te verzoenen met H. Kammingha.

Verzoening is het motief om tot herstelling over te gaan.

Enige afgevaardigden van de classis zullen te Finsterwolde polshoogte nemen van de situatie en gemeente bevragen. Na drie maal dezelfde vraag was er niemand in de kerk die niet verzoend was met de pastor, dhr. Kammingha was niet aanwezig. De ganze gemeente antwoordde bevestigend op de vraag of ds. Burger berouw getoond had in handel en wandel en wilden hem heel graag weer hersteld hebben in het ambt van leraar en herder.

De afgevaardigden gingen terug naar Winschoten en 's middags werd de vergadering voortgezet. Eindelijk kwam er schot in de zaak, er werd afgesproken dat ds. Burger in bijzijn van classis leden 200 caroligulden werd overhandigd aan mevr. Steenmans, dan zal mevr. Steenmans een schriftelijke verzoening afgeven waarin haar dochter hem vergeeft, voor de andere 600 car.guldens zal een borg gevonden moeten worden en zullen de gedeputeerden en de classis zorg dragen dat het geschiedt.

Dan moet ds. Burger voor het Heilig avondmaal openbaar schuld bekennen, berouw betonen en beterschap beloven waarna hij weer aan mag gaan, mits hij goed gedrag vertoont en alle nog aanwezige verontrustheid bij mensen wegneemt.

Aldus geschiede.

16-08-1687

De schuldbekentenis wordt opgesteld die F.U. Burger moet beantwoorden voordat hij aan het avondmaal mag.

27-09-1687

Het geld is overhandigd, de schuldbekentenis getekend en daar door een akte van verzoening opgesteld en getekend.

Omdat ds. Burger nog niet mag preken en dus geen traktement heeft kan hij ook geen borg vinden voor de restschuld.

Ds. Burger vraagt om volledig herstel in zijn ambt.

De ingezetenen van Finsterwolde dringen er ook op aan, omdat de dijken en pastorie goederen wel zeer snel achteruit gaan nu er geen inkomsten zijn.

16-11-1687

Finsterwolmers worden ongeduldig en verwijten de classis laksheid in het afhandelen van de zaak Burger. De domie zou maar een half jaar geschorst zijn, nu duurde het al een jaar.

De classis op haar beurt is daar zeer ontstemd over.

Toch wordt besloten dat ds. Burger vrij mag catechiseren in huis en ook in de kerk, over 14 dagen mag hij zelf voorgaan in de eredienst. Ze houden nog wel vinger aan de pols en geven niet direct toe, maar stukje bij beetje.

13-03-1688

Wordt besloten tot een tweede bezoek aan Finsterwolde om de opinie te peilen.

In de afgeladen kerk betuigt ook nu weer iedereen medeleven met ds. Burger, hij is Godsvruchtig in handel en wandel, ootmoedig en ijverig in de gemeente.

De dissidenten betuigen spijt dat ze ds. Burger zo hard hebben aangepakt nu ze zien dat hij zijn leven betert.

Er is verder geen enkele beschuldiging tegen hem ingebracht zodat eenparig wordt besloten de herstelling in gang te brengen.

Mevr. Steenmans probeert nog roet in het eten te strooien omdat iemand uit Finsterwolde haar dochter lichtzinnig heeft genoemd, w.s. ingegeven door ds. Burger! Er is echter geen duidelijk bewijs zodat hier verder geen aandacht naar uitgaat.

Wel wil ze nogmaals aanvoeren dat ze al 9 jaar niet over haar geld kan beschikken en het onderhand toch wel wil hebben. De classis oordeelt dat ze het met de schikking eens was en nu toch nog geduld moet hebben.

Als conclusie komt de classis dat ds. Burger mag gaan preken, maar hij moet daarvoor weer gekozen worden=examen doen, het geld moet in termijnen betaald worden.

Mevr. Steenmans wordt ook in kennis gesteld.

Synode 1688

Hier wordt de zaak Burger weer uitgebreid behandeld en de hoge heren trekken met meerderheid van stemmen het preekverlof weer in. Ds. Burger moet meer overtuigend blijik geven van zijn goede wil.

13-08-1688

De gemeente Finsterwolde had de zaak aanhangig gemaakt bij de provincie, omdat alles veel te lang duurde, nu volgt er een machtspeel tussen het kerkelijk en provincie bestuur.

De plaatselijke kerkenraad moest ieder zondag een gastpredikant betalen terwijl er een dominee in de pastorie woont en de kosten gewoon doorgaan.

Dus enkelen hebben de brief van de synode laten lezen aan de magistraat die besliste dat de predikbeurten van ds. Burger konden doorgaan.

21-03-1689

De vergadering van de classis constateert dat het stilzwijgend is toegelaten dat ds. Burger preekt en de sacramenten bedient maar dat het niet in samenspraak is met de reglementen, zodat er een schrijven uitgaat dat hij tot de synode niet meer mag voorgaan. Na dit schrijven volgt nog een vergadering waarin mevr. Steenmans wederom aandringt op snelle betaling, wat echter onmogelijk is omdat er nog steeds geen inkomsten zijn.

De gehele afloop van de zaak Burger wordt weer opgerakeld, maar het loopt op een eind, aan alle voorwaarden is voldaan.

synode 1689

Het eindoordeel van de synode is dat ds. Burger nog 3 maanden geen kerkdiensten mag leiden en de sacramenten niet bedienen, tot zijn algehele vernedering mag hij ook geen lid zijn van de classis en de synode totdat de heren een aanvaardbare reden hebben om hem te herstellen.

De Finsterwolmers hebben vrede met de uitspraak en beloven tot hulp te zijn bij het inlossen van de schuld. Mevr. Steenmans is blij met dit aanbod en bedankt de synode.

18-03-1690

Vraagt ds. Burger om weer toegelaten te mogen worden, omdat aan alle voorwaarden is voldaan, de classis eist daarop schriftelijke verklaringen van de kerkenraad en van heren burgemeester en raad.

Die overlegt hij 3 maanden later, samen met een nieuw beroep van Finsterwolde en vraagt de classis dat beroep te onderzoeken en goed te keuren, wat toegang geeft tot herstel.

Het wordt goedgekeurd.

De (her)introductie zal plaats hebben op 23-06-1690

11-09-1690

Ds. Burger verzoekt om het lidmaatschap van de classis en synode, het wordt hem toegestaan waardoor hij weer volledig predikant is en stemrecht heeft in de vergaderingen.

Het is evenwel zo dat wie het laatst komt, het laatst aanschuift zodat zijn stem weinig gehoord zal zijn in de eerstvolgende vergaderingen. Ieder lid mag z'n zegje doen maar op volgorde van aanstelling, wat in de praktijk betekent dat alles al gezegd is over een bepaald onderwerp als de 25 ste afgevaardigde aan de beurt is.

In de tijd van ootmoet en vernedering heeft hij zich staande gehouden mede door de enorme steun van zijn gemeente, waarvan acte!

Gelezen in het boek (On)gepast van G.Luth, verteld met eigen woorden door Ietje de Graaf

Uit het bovenstaande kan gelezen worden dat ds. Burger geliefd was in zijn gemeente.

Dat hij een ijverige herder en leraar was blijkt uit de gegevens van het lidmaten boek, zeker 200 mensen zijn 'nae voorgaende' onderwijzinge toegelaten tot het heilig avondmaal.

Er wordt geschreven dat 2 van hen eerst Paaps waren en 6 personen eerst Luthers. Ook schrijft ds. Burger vaak een stichtelijke tekst onder de persoonsnaam bv. God vermeerder zijne kennis en de ledematen in zijne gemeente tot Zijn eer en heerlijkheid en zijner kinderen zaligheid Amen of God, de allerhoogste vermeerder hoe langs hoe meer, 't getal der gelovigen en verbondsgenoten om Christi wil Amen. Toen hij ouder werd en de aantekeningen summierder komt er te staan: de Here vermeerderde zijn kerke. In 1703 wordt 1 keer H. Nagtmaal geschreven en verder de H. tafel des Heren of des H. heilig avondmaal

In de periode 1686-1690 zijn 6 personen toegetreten tot de kerk in het jaar 1690 al 11.

Zijn dochter Anna heeft op 28 nov. 1702 belijdenis van haar geloof gedaan en op 28 febr. 1709 zijn dochter Maria

Gedoopt werd er behalve op zondagen ook op christelijke feestdagen, op midwinterdag=25 december en op Pinksteren, Pasen en Hemelvaartdag . Heel snel na de geboorte, vaak 1 of 2 dagen later, werd er gedoopt.
Extra aantekening: Vrijdag voor Pasen is bij mij Pastor tot Finsterwold geweest, Hindrick, knecht van Jan Ubben, begerende dat het kind door hem verwekt bij Stijntje mag gedoopt worden. Hij heeft aangenomen en beloofd het kind groot te laten maken en te onderhouden; het kind is toen gedoopt.
De naam van het jongetje is Hindrick.